

Arbeid for fienden.

H.L. (Hjemmefrontens Ledelse) har nettopp sendt ut et lengere, alvorlig opprop som bl.a. opstiller 20 særlig viktige kampbud for hjemmefronten. Vi skal i denne utgave spesielt feste oppmerksomheten på nr. X av disse kampbud, som lyder:

Hver mann som direkte eller indirekte er tvunget til å arbeide for tyskerne skal bruke all sin omtanke på å arbeide sent og dårlig. Den som uten å være tvunget av omstendighetene stiller produksjonsmidler, varer, eller arbeidskraft til fiendens rådighet, kjemper på fiendens side sammen med NS. La ham merke hya du mener om ham.

I oktoberutgaven konstaterte vi at den generelle parole her som i alle okkuperte land har vært at hjulene må holdes igang, og at det da ikke er til å unngå at den produktive virksomhet i større eller mindre grad kommer også okkupasjonsmakten til gode. Men graden må bli minst mulig og ingen må derfor et øyeblikk tape av synet det klare bud som er gjengitt ovenfor.

Først og fremst er det en selvfølge at ingen må søke arbeid ved tyske anlegg som flyplasser, veianlegg, festningsanlegg og Nördags anlegg eller i tyske entreprenørfirmaer og heller ikke ved andre bedrifter som hovedsakelig arbeider for tysk regning - det være seg som bedriftsledere, ingeniører, anleggsbestyrere, oppsynsmenn, formenn, kontorfolk, timeskrivere eller arbeidere. Og videre, som det er uttrykt i kampbukten, må hver mann som direkte eller indirekte er tvunget til å arbeide for tyskerne bruke all sin omtanke på å arbeide sent og dårlig. Med ordet omtanke menes her både vilje, forstand, fantasi og - ikke minst - fagkunnskap!

Beskjeftigelsesspørsmålet idag.

Vi kom i utgaven primo september i år inn på beskjæftigelsesspørsmålet ved krigens opphør og i den følgende overgangstid, og understreket sterkt det private næringslivs store ansvar med hensyn til å holde beskjæftigelsesgraden oppe så arbeidsløshet kan unngås. Vi framholdt at for de bedrifter som må regne med som sannsynlig ikke da å kunne oppretthold sin regulære produksjon gjelder det å planlegge den mest hensiktsmessige beskjæftigelse for folkene med arbeid som gir størst nytte for bedriften selv om det er på noe lengre sikt.

Men også i tiden inntil krigens slutt kan beskjæftigelsesspørsmålet bli brennende og sette meget sterke krav til bedriftenes offervilje og bedriftsledelsens smidighet og oppfinnsomhet. Vi tenker her på den situasjon som oppstår når den ene eller annen bedrift ved makthavernes påbud eller av andre grunner blir tvunget til å gå til driftsinnskrenk-

ninger innen den samlede produksjon eller enkelte avdelinger av denne. Så langt bedriftens evne rekker må her bedriftsledelsen gjøre sitt ytterste for å søke folkene bøskjeftiget med annet arbeid. Disse vil el- tørs bli stillet overfor en av to eventualiteter: enten å bli tvangskrevet eller å gå uten arbeid og miste sitt levebrød.

De enkelte bedrifters evne til i en slik situasjon fortsatt å beskjefte hele eller den vesentligste del av arbeidsstokken er selvsagt meget varierende, idet både tekniske og, kanskje i ennå høyere grad økonomiske hensyn spiller inn. Å stille et generelt og absolutt krav lar seg derfor ikke gjøre, men for hver eneste bedrift må målet stå klart og bedriftsledelsen må bruke all sin vilje og evne til å se og utnytte enhver tenkelig mulighet for å unngå å gå til oppsigelser!

Mat- og brenselsituasjonen og de ansatte.

Mat- og brenselsituasjonen blir vanskeligere og vanskeligere, og det knirker stadig oftere med hensyn til dekning av de ordinære rasjoner. Potekrisen, hvis årsaker vi ikke her skal berøre, har for mange gjort utsiktene for vinteren nærmest forvilte.

Det store flertall av bedrifter og bedriftsledere har fra første stund av vist stor både vilje og evne til å hjelpe sine folk ved fellesinkjøp og andre tiltak og har nyttet sine resurser og forbindelser og bedriftens transportmidler så langt det har latt seg gjøre. Men det lar seg på den annen side ikke nekte at det har vært og stadig er bedrifter og bedriftsledere som innenfor det muliges ramme har vist slapphet eller direkte likegyldighet på dette felt.

Vel er det så at ikke alle bedrifter har de samme forutsetninger for å kunne hjelpe sine folk med hensyn til næringsmidler og brensel, samtidig som også enkeltes vel planlagte og gjentatte forsøk har slått feil. Men når det gjelder å hjelpe folkene gjennom den kanskje vanskeligste krigsvinter vi har hatt, er det et uavviselig krav til alle bedrifter og bedriftsledere at de målbevisst og utrettelig gjør alt som overhodet kan gjøres.

Ved de fleste bedrifter som i gjerning har vist at de føler sitt ansvar har det på disse vitale områder vært etablert et intimt og godt samarbeid mellom arbeidere, funksjonærer og bedriftsledelse. Vi vil sterkt anbefale at et slikt samarbeid etableres ved alle bedrifter, idet erfaringene har vist at man nettopp ved forenede energiske anstrengelser av alle de direkte interesserte har kunnet oppnå bemerkelsesverdig gode resultater.

Kontingensten.

I siste utgave omtalte vi bl.a. kontingentspørsmålets stilling etter den nye "Lov om Norges Næringsssamband" og denne lovs forsøk på å av-

hjelpe alle de juridiske og formelle mangler som heftet ved tidligere kontingentutligninger. Vi nevnte at i og med at disse kontingentkrav herved var innrommet & hvile på bristende forutsetninger måtte konsekvensen være at det måtte utsendes nye krav. Slike nye krav ble alle rede kort etter - og uten resultat - utsendt av en annen "Næringsgruppe" og ble den 10/11 utsendt også av "Næringsgruppe nr. 8, Norges Industri-forbund", med betalingsfrist for industribedriftene til 14 dager etter mottagelsen av kravet.

Vi gjentar parolen:

"Ingen norske industrimenn kan frivillig betale "kontingent" til de tvangsorganisasjoner som er dannet mot deres vilje og det eneste konsekvente er derfor fortsatt å unnlate å betale og la seg overgå uthantning, enten det gjelder den hele årskontingent eller deler av denne. Denne gang bør der i forbindelse med eventuell uthantning ikke skje noen deponering idet det bare kan lette innkrevningen."

Kontingentkravet av 10/11 opplyses også å være sendt bedriftene innen treforedlingsindustriens store gruppe.

Ved flere anledninger har vi konstatert at treforedlingsindustriens tre bransjeorganisasjoner på grunn av en spesiell ordning truffet sommeren 1943 har stått i en særstilling og ikke har vært forsøkt trukket fastere inn under industrierforbundets ramme på samme måte som de øvrige organisasjoner. En av forutsetningene for den nevnte ordning var bl.a. at disse organisasjoner skulle beholde retten til selv å innkreve sin kontingent og vi gjorde den gang oppmerksom på at én konsekvens av ordningen derfor var at de norske industribedrifter ikke lenger kom til å stå på samme front i kontingentspørsmålet.

I og med at bedriftene innen treforedlingsindustrien nå allikevel har fått kontingentkrav direkte fra industrierforbundet, er disse bedrifter kommet i samme stilling som bedriftene innen de andre industriegrene, og de vil uten tvil forholde på samme måte som disse.

Avgift til hjelpefondet for næringslivet.

Det annonseres nå fra Lighningsrådene at liste over dem som er lagt ovennevnte avgift er utlagt, og at den skal betales om 4 uker. Avgiften skal selvsagt heller ikke i år betales, men man lar seg overgå uthantning.

Oppgaveskjemaene enda en gang.

Det har lenge stått klart for alle norske industrimenn at ingen opplysninger gis og ingen skjemaer utfyller til nyordnede organisasjoner. Men det må stå like klart at også alle oppgavekrav og opplysningskjemaer fra annet hold i denne tid må møtes med skepsis og granskes nøye, enten de måtte komme fra departementer eller andre ledd i våre hjemlige makt-haveres administrasjon eller fra tyske instanser.

Som eksempel kan nevnes forskjellige skjemaer som har vært utsendt fra "Kraftrasjoneringssjefen". Dette kontor er en helt spesiell avdeling som med en nazistisk leder arbeider i dølgsmål innen elektrisitetsadministrasjonen, hvor man er helt på det rene med at avdelingen er et redskap som utelukkende tjener tyske interesser. Når det derfor fra "Kraftrasjoneringssjefens" side utsendes oppgaveskjemaer til bedriftene angående katastrofeplaner, strømrasjonering m.v. kan man gå ut fra at henvisningen bare er å innsamle materiale som skal nyttiggjøres i avdelingens arbeid for tyske interesser.

Enhver vaken bedriftsleder vil være mistenksom overfor alle slike henvendelser og foreta sine undersøkelser før han etterkommer anmodningen eller påleggelsen.

Nyordningsbestrebelsene og den nazistiske presse.

For kort tid siden ble det i vår ensrettede dagspresse gitt et referat fra det første "rådsmøte" i "De norske Møbel- og Trevarefabrikker Landsforening". I referatet stod nevnt den naziformann som ledet møtet men om noen og i tilfelle hvem som deltok for øvrig ble ikke opplyst. Det var bare anført: "Styret består ellers av...." og fem navn.

Vi minner om at det i første halvår i år var inntatt en lengre, ytterst uetterrettelig, artikkel i næringssambandets organ "Økonomisk Revue" om nyordnede organisasjoner og herunder om godkjente "råd" i disse. Vi konstaterer den gang at av de personer bladet nevnte hadde praktisk talt alle de oppnevnte utenfor partiet, tross sterkt press og skarpe trusler, bestemt og uansett enhver departementsgodkjennelse fastholdt sin vegring mot å motta vervene. Vi anførte deretter:

"Ingen må altså i den fortsatte kamp la seg forvirre av de ytterligere uetterretteligheter næringssambandet i sitt organ "Økonomiske Revue" eller på annen måte finne det opportunt å bringe til torvs og som måtte bli kjent utehvor partifellowes krets."

Berettigelsen av denne advarsel ble som tidligere nevnt i høy grad bekreftet ved et "organisasjonsnummer" av det nyordnede industriforbundets organ "Norges Industri".

Enten det som nå sist gjaldt møbelorganisasjonen eller det senere måtte gjelde andre organisasjoner kan det med meget få beklagelige unntakslser slås fast at de personer som i nazistpressen opplyses å være "rådsmedlemmer" og møtedeltagere i nyordnede industriorganisasjoner enten er folk som aldri har akseptert oppnevnelserne og følgelig ikke har deltatt i noe møte, eller de er medlemmer av partiet. Det vil ikke nå mer enn før lykkes gjennom uetterrettelige pressemeldinger å bibringe industriens menn den oppfatning at fronten vakler.

Folkestreik?

I den redegjørelse fra Hjemmefrontens ledelse som var gjengitt i oktoberutgaven var berørt bl.a. en eventuell streiks omfang, og der var

anført at det når en slik streik måtte bli proklamert vil bli gjort klart rede for de få unntak som må gjøres.

Da dette spesielle spørsmål har vært reist, vil vi til foreløpig orientering for industriens menn allerede nå nevne at folkestreiken i tilfelle vil komme til å omfatte også bedrifts- og luftvernmannskaper, derimot ikke de ordinære bedriftsvakter. Disse, som jo i stor utstrekning har sin bolig innenfor bedriftenes område, må unntas, idet bedriftenes ikke kan legges åpne for tyveri etc.

Arrestasjoner.

For kort tid siden ble etter en rekke industrifolk arrestert: direktørene E. Bache-Wiig, De forenede Uldvarefabriker, Joachim Ihlen, Strømmens Verksted, B.Chr. Jansen og B.E. Janssen, Viking Remfabrik, Gunnar Schjelderup, Christiania Spigerverk, Ulf Styren, Askim Gummivarefabrik og Erling Overland, Christiania Portland Cementfabrik.

Omtrent samtidig ble også foretatt arrestasjoner av folk innen administrasjoner hvis virke hadde nær tilknytning til næringslivet og herunder industrien, nemlig direktør Gunnar Jahn, direktør N. Schei og konsernsjef Th. Svendsen.

Når talen er om arrestasjoner minner vi igjen om den selvfølgelige parole at ingen norske kvinner og menn som ennå er fri gir seg av med å framkaste eller lansere hypoteser om årsakene til en fengsling. Det uhyggelige er at dette gjennom okkupasjonstiden ikke sjeldent har vært gjort både i og utenfor Norge nettopp av dem som regner som som vedkommende arrestants gode venner og som sterkest har gitt uttrykk for sin dype beklagelse over hans skjebne.

For den som måtte vite noe er det en soleklar plikt å beholde sin viden for seg selv, og de som intet vet må spare sin skarpsindighet til bedre formål enn direkte å skade den arrestertes sak ved å gi politiet impulser gjennom utidig snakk. La altså ikke en arrestasjon være signalet til gjettekonkurranser og heller ikke til nasjonal reklame for arrestanten, men til iakttagelse av ennå mere absolutt taushet. - Den som har særige vanskaligheter med å styre sin tunge bør tenke seg i den arrestertes sted!

Primo mars 1945

Beskjeftigelsesspørsmålet idag.

Allerede flere måneder før siste årsskifte henledet H.L. oppmerksomheten på beskjæftigelsesspørsmålet ved krigens opphør, og så tidlig som i desember ble påpekt at også i tiden inntil krigens slutt kunne spørsmålet bli brennende derved at "firmaer og bedrifter" ved makt-havernes påbud eller av andre grunner" kunne bli tvunget til å gå til innskrenkninger eller stans innen den samlede produksjon eller deler av denne. Det ble i den forbindelse framholdt at en slik situasjon kunne komme til å sette både bedriftenes økonomiske evne og bedriftsledelsens smidighet og oppfinnsomhet på en meget hård prøve. Den måtte se det som en nødvendig oppgave å planlegge den mest hensiktsmessige beskjæftigelse for de ansatte med arbeid som gav størst mulig nytte for bedriftene selv om det fanske var på noe lengre sikt.

Denne situasjon er nå inntruffet og i et overmåte stort omfang. Den kunstige og helt krigsbetonte fullbeskjæftigelse som de nåværende makthavere fra første ferd av har tatt til inntekt for sitt system er i ferd med å slå om til en omfattende arbeidsløshet. Okkupasjonsmakten har på forhånd gjort sitt beste for å tilrettelegge en slik utvikling ved den stengning av firmaer og bedrifter som ble gjennomført i forbindelse med "den nasjonale arbeidsinnsats". Også disse bedrifter ville ellers hatt evnen til å gi beskjæftigelsesmuligheter. Det som nå gjør situasjonen akutt er at i og med okkupasjonsmaktenes sviktende evne til å søke vårt land utnyttet i sin krigspotensial er våre tilførsler av kull - det helt nødvendige grunnlag for store deler av vår industri - praktisk talt stoppet. De overmåte knappe beholdninger og stadig mindre tilførsler skal først og fremst gå til jernbanen til troppetransporter. Av denne grunn er i de siste uker allerede stoppet, eller vil i nærmeste uker bli stoppet de fleste smelteverk og bergverksbedrifter, cementfabrikker og aluminiumindustri, en rekke støperier og bedrifter i tekstil- og konfeksjonsindustri. Det befryktes at også andre grupper vil bli berørt av brenselsvanskighetene.

Den kraftanspennelse som kreves av bedriftene blir altså aktuelt tidligere og i større omfang enn tenkt, og den kommer følgelig til å strekke seg over et lengre tidsrom enn antatt. De enkelte bedrifters evne til i en slik situasjon fortsatt å beskjæftige eller skaffe elsi-stensmuligheter for en større del av de ansatte er selvsagt meget varirende, idet både det tekniske og økonomiske grunnlag vil være forskjellig. Selv om de enkelte bedrifter som må stanse helt eller vesentlig må innskranke sin regulære virksomhet derfor ofte vil måtte finne fram til individuelle løsninger, angis nedenfor visse hovedlinjer:

1. Opprydnings-, reparasjons- og vedlikeholdsarbeider settes igang i størst mulig utstrekning.
2. Forestående anleggsarbeider settes igang hvor det er mulig, herunder f.eks. nødvendige nedrivningsarbeider for ryddiggjøring av arealer til ny anvendelse, planlagte nybygninger settes i gang hvor material- og redskapssituasjonen gjør det mulig, og under alle omstendigheter bringes planene fram til anmeldelse, hvis ikke en forventet utvikling ute i verden, evt. manglende kjennskap til nye maskintyper etc. gjør dette uforsvarlig.